

SLOVENSKI NAROD.

Ishaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — Društvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Národnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Volitev državnega poslanca za Maribor-Ptuj.

V članku od nedelje, ko smo na tem mestu govorili o tej zadevi, izrekli smo svoje mnenje, da bi bilo prav lahko v tem okraju vreči kandidata nemške „fortschrittske“ frakcije, ako bi glasovali Slovenci in vsi konservativci ter nekateri uradniki za vladi prijaznega kandidata, n. pr. kakega višjega uradnika. Tudi ta članek naš je pretresil živce nemškim novinarjem posebno še zato, ker se v nemškem taboru bolj in bolj uvida istinitost našega mnenja, vrhu tega pa „fortschrittska“ nemška frakcija niti mej soboj nij složna.

To je vsekako za nas ugodno in pripoznanje nemških novinarjev, da „ustavoverni“ volilci mariborskega volilnega okraja niso složni, to more slovenske ter konservativne volilce samo ojačati. Sicer se „ustavoverci“ tolažijo, da bode Maribor, Ptuj ter Slovenska Bistrica „volila kot en mož“ „ustavovernega“ kandidata, „naščuvani“ Ormož pa vsaj po večini, — ali morebiti se dunajski „fortschrittljerji“ vendar le motijo.

Nemška sloga se, kakor na Mödlingskem „parteitagu“, tako zopet zdaj pri Mariborski volitvi kaže v svojej pravej podobi. Oglasila se je kar cela kopa štajerskih „fortschrittljerjev“, ki se pogajajo za kandidate namesto odstopivšega Duchatscha. Državni poslanci bi radi postali neki Schmiederer, neki Wiesthaler, neki Karel Reuter itd., in nobeden ne misli odstopiti od svoje kandidature.

Najbolj silen izmej vseh teh kandidatov je znan Karel Reuter, o katerem se nam piše iz Maribora 9. t. m. tako-le: V naglici Vam moram poročati, da se zloglasni graški trgovec se starim železjem, Karel Reuter, v Mari-

boru okolo klati, valjda bode tudi druga mesta in trge v tej skupini (odstopivšega dr. Duchatscha) se svojim pohodom osrečeval in se za kandidata ponujal. Nam Slovencem je še v dobrem spominu od one dobe, ko je bil protikandidat Brandstätterjev in je se svoje hiše prusko-nemško zastavo razobesil. Kaj imamo od takega človeka pričakovati, je razumljivo, a naša zadača je izvolitev Prusa zaprečiti.

Iz Ormoža pa se nam tudi pod istim datumom poroča, da se je prišel Reuter uže sam osobno tja ponujati za kandidata, ter za-se agitovat. Osoba Reuterjeva, rojenega Prusa, valjda nij nevarna, kajti je težko verjeti, da bi on n. pr. od ormoških Slovencev dobili kak glas, isto tako pa tudi uradniki ne bodo lahko mogli glasovati za prononsiranega Nemca-strankarja. Vsekako pa bi bilo dobro, da slovenski volilci iz volilnega okraja Maribor-Ptuj, glasno ter odločno zavrnejo povsodi kakega Reuterja, kjer bi se jim morebiti ponujal. Mož s tako preteklostjo, kakor je Reuter, ne more in ne sme zastopati slovenskih okrajev. V tem obziru ima mlado „politiško narodno društvo v Ormoži“ najlepšo priliko, da s krepkim činom prične svoje delovanje pri zdajnji volitvi, ter skuša uničiti nakane dunajskih in graških nemških agitatorjev.

Vprašanje uradniško in vladno.

Iz spodnjega Štajerskega 6. avg. [Izv. dop.]

Dunajski list „Vaterland“ je pred nekimi dnevi vladi svetoval, da naj pred vsem birokratizem sovražnih sebi elementov izčisti, ako se od uradnikov neče podkopati dati, kakor se je Hohenwartu zgodilo. To je res pitanje velike važnosti, in vlada mora pri njem tako dolgo ostati, dokler ga ne reši. Ako sedanja

vlada zares nov vladen sistem vpeljati hoče, mora najpred birokratični aparat tako popraviti, ka uradniki ne bodo vlade pri izvrševanju njene vzvišene naloge zavirali, ampak službeno podpirali, kakor bi morali. Liberalci to se ve da, bodo kričali, da vlada jemlje uradnikom kruh, da jim politično prepričanje jemlje. Tega se vendar vlada ne sme ustrašiti. Kdor državi služi, ta mora državi in vladnemu sistemu pokoren biti, tako so trdili sami ustavoverni listi dozdej zmirom. Ravno tako, kakor kdor je v privatnej službi, — mora svojega šefa ubogati. Kdor se neče pokoriti, more iti. V državnej službi je bilo dozdej ravno tako, kakor v privatnej, in on ostane sloboden mož. Privatna osoba si od svojih služabnikov ne da kljubovati, zakaj bi država to trpeti morala, katera večje interese zastopa. Vlada ne bo tedaj s purificiranjem birokratizma nič krivičnega, pa tudi nič novega storila. Francoska država je gotovo svobodnejša, nego avstrijska, in republika se je takrat najhujših protivnikov rešila, ko je nepokorne uradnike iz služeb odstranila; pred nekimi tedni je dve sto francoskih državnih pravdnikov službe popustilo, ker pri izvrševanju zakona proti jezuitom niso hoteli sodelovati. Kaj delajo Nemci z uradniki na Prusko-Poljskem, kaj v Elzasiji? Ti ne smejo rogoviliti proti nemški vladnej sistemi! Naši liberalci posnemajo Nemce iz rajha v vsem, naj jim bodo tudi v tem srkalo njih politične modrosti. Protivstvo uradnikov proti vladnej sistemi je aktivno in pasivno. Najhujši aktivni protivniki so najvišji in najnižji uradniki. Najvišji uradniki so pri nas večjidel visoki gosposdije, kateri odprto vladi oponirajo, kakor Šmerling, Stremayr, de Pretis, Herbst i. t. d. Ti si mislijo: kar si Ti denes, sem jaz vče-

Listek.

Mlinarica.

(Povest; poljski spisal Lucjan Siemiencki; poslovenil K. Štrekelj.)

I.

(Dalje.)

„In če tudi okamenim!“ stoka kozak, hlinenč potrpežljivost, „jaz ostanem tu in (tu udari z ного ob tla) jaz ostanem do belega dne. Naj me zapazijo ogleduhi, naj me zgrabijo, naj me nabijejo na kol, jaz se ne ganem od tu, kakor bi bil iz kámena . . .“

Stresa se po vsem životu, škriplje z zobmi in se divje zasmee. Strašen je v svojej muki, kakor otrok pohleven je v svojej tožbi: „Ti bi morala zábiti vse in misliti le na najino ljubezen . . . da vse moraš zábiti; saj sem jaz pozabil, kar je bilo, kar bode. Zakaj si me

čakala včera in vedno z gorečim srcem, plašnimi očmi, odprtimi rokami? . . . in denes, denes! . . .“

In od sumnje preide k ljubosumnosti, od ljubosumnosti do obupa . . . Kaj neki te zadržuje, kozak? — Njena soba je tako blizu. Kdo vé! Srečen ljubljeneč posluša morda udare ognjevitega srca, počiva v njenem naročji, gleda jej v vrteče se oči? . . . dej teci . . . porini nezvestnici v prsi nož, pasi se s pogledom svojega maščevanja, najdražjim ti in najmogočnejšim svojim čutom, ki ti je znan do najmanjše črtice od iztrebitve celih rodov do zaničevalnega posmeha.

Kaj te zadržuje? . . . Kakor prikovan stojiš tu, — kakor bi bil k zemlji prirastel, potrpežljiv mučenec. Ali čuj! . . . Lahek šum v grmovji, potem težka stopinja. Kaj pomeni to? Čuj! . . . Tih pogovor . . . zdaj glasnejši . . .

„Izpusti me! Strgaš mi moje korale.“

„Dobiš jih v izobilji pri meni, večih in lepših.“

„Daruj jih svojim Léhinjam, prodajajo se vam v mrtev kup ali meni se ne bližaj!“

Zopet se zasliši usiljiv glas in zaničljiv odgovor, naposled pa se zasliši ženski glas klicati na pomoč.

Kozak! ta glas ti je dobro znan, najdražji ti je na svetu, na glas te kuje k zemlji, kakor strela. Léh stega roko po tvojej imovini, Léh, kateremu odrekaš najmanjšo pravico na tej zemlji, čegar kletev bi morda celo kosti tvoje v grobu obrnila, — ta Léh vščenil te je zdaj v živo mesó! — Ali poskočiš zdaj kakor volk na svoj plen? . . . Ne, tu stojiš z glavo naslonjen ob drevó, otrpnel, nepremičen, kakor čudežni svetniki v kievskih gróbnicah (rakah). . . . Mesec ga gleda, kot bi bil živ . . . kakor broker vleče njega dušo v pogubo, v pro-

raj bil, in utegnem spet biti; zakaj bi se Ti pokoraval. Tedaj nij politično modro, odstopivše ministre na najuplívnejša mesta v birokratizmu staviti, to se pravi vodo iz jezera v potoke izpustiti, in kder je šef protivladan, tam je gotoro tudi cela lestvica teh uradnikov protivladna. Taki gospodje bi državi menj škodovali, če bi svojo penzijo v miru uživali, in po krčmah politikovali, kakor da za državne denarje celo birokracijo proti državni sistemski ščuvajo. Ko je Hohenwart odstopil, niso dali ni njemu, ni Jirečku, ni Schäffetu službe, ker so se njih upliva bali. Mi poznamo višje deželne sodnije predsednika, ki se brani naravnost sodnijam po slovenski uradovati, slovenske vloge slovenki reševati, akoravno je to proti zakonu, proti nameram sedanje vlade.

Aktivni protivniki se nahajajo dalje v najnižjem krogu. Kako sodnijski sluge, tako imenovani pismonoše proti slovenskemu uradovanju po deželi rujejo! To mora človek skusiti, drugače ne bi verjel. Ti ljudstvu pravijo, da slovenska pisma, pogodbe itd. ne veljajo nič, da kdor si dá slovensko plačilno potrdilo izročiti, bode še enkrat dolg plačal; slovenske pravde so dražje kakor nemške, odvetnik pravdo vsigdar zgubi, ako jo v slovenskem pelja, ker višje sodnije slovenskega jezika ne marajo.

To zadnje je sicer istina, drugo je vse sleparija. Kakšni pa še so diurnisti gospodje pri uradnih po Slovenskem! Ti duševni reveži naravnost rečejo, da slovenskega nečjejo in ne znajo mundirati, in — vprašanje slovenskega uradovanja je rešeno! Ravno tako se obnašajo kancelisti, knjigovodje in druge male uradne „živalice“. Ali ne bi bilo naravno in pošteno, ako bi taki služabniki rekli: „jaz tega jezika nijsem zmožen, predstavite me v drugi kraj, ali jaz sam idem“? Mi imamo take nezmožne uradnike, kateri so uže 15 do 20 let na Slovenskem; ako se v tej dobi nijso slovenskega jezika privadili, krivo je prirojena neumnost, malomarnost ali sovraštvo proti našemu narodu in njega jeziku. Jeden teh uzrokov zadostuje, da se taki uradnik brez usmiljenja odstrani. —

Kar spada mej najvišje in najnižje uradnike, to je pasivno protivništvo. Ti pasivni protivniki reševajo slovenske vloge nemški, razsojuje v slovenskem jeziku pisane pravde nemški, zaslišujejo sicer slovenske priče slovenski, zapisnik pa zapisujejo nemški.

Ako vprašaš takega uradnika, zakaj ne drugače, bode ti kratko odgovoril: jaz sem tako napravil, ako ti nij po volji, pritoži se na višjo oblastnijo. Ti uradniki so pasivni pro-

ktivniki vlade in vladnega sistema, ker imajo pri nekih svojih višjih tiho zaslonbo in zaščito, ti pa so tudi najnevarnejši, ker ravno na njihovem mestu se občuje z ljudstvom, ravno pri njih se odločuje vprašanje ravnopravnosti slovenskega jezika v uradu. Postavimo se celo na objektivno stališče: da bi objektivni, izobražen Nemec, Anglež ali Francoz prišel k nam na primer k obravnavi mej strankami pri sodnji ali političnem uradu, ali h končnim kazenskim obravnavam, moral bi roke križem djati, strmeti, in zakričati: ali se mi meša, ali sem za res v norišnici! Da, vedenje v naših uradih je norišnici tako podobno, kakor jajce jajcu. Ne tedaj samo politična resnost, ampak celo naša čast terja, da se birokratična mašina v kratkem predružači; drugače je naš ves trud vdarrec v vodo.

Dr. —i—.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 11. avgusta.

Poroča se, da bodo delegacije sklicane zadnjega tedna meseca septembra v Pešti, državni zbor pa da se bode sešel koncem oktobra.

Včeraj, vtorek, sta se v Ischlu po zdravila cesar avstrijski in cesar nemški; nemški cesar je bil popóluine pri našem cesarju na obedu. Zvečer sta oba bila v gledišču. Iz tega hoté dunajske ultra-nemške in pruske novine kovati politički kapital. Nemške novine na Dunaji in v Berlinu trobijo v isti rog, da je ischlski pohod teh dveh sosednjih vladarjev dokaz, da se zveza obeh držav utrjuje in to da je dobro z ozirom na Anglijo ter Rusijo. Ta zveza da se zato utrjuje tudi, ker imata Avstrija ter Nemčija iste interese. Kogar pa v Avstriji nij še oslepila črno-rdečo-zlata barva, ta vidi v pohodu avstrijskega ter nemškega vladarja samo akt udvornosti, osobito, ker ta pohod v Ischlu mej obema vladarjema nij prvi. Kar se pa tiče „istih interesov“, katere imata baje obe državi, o tem so nas Schönererji podučili, in zato avstrijski Slovanje ne moremo vanje verovati, — in tudi Avstrija kot vele-vlast ne. V prusko-nemškem interesu je, ako se je pri nas v Avstriji doslej nenemške narode germanizovalo, a nadaljevanje takega početja bil bi Avstrije pogin. Tukaj so dakle le dijametralno nasproti si stoječi interesi, katera razmera mej njimi je pa še bolj ostra v gospodarskem oziru. Nemčija ima uzrok, da si hrbet skriva na močnem sosedu, zato se v Nemčiji zdaj laska Avstriji in hvali „zveza“ mej Avstrijo ter Nemčijo.

Na nemškem „parteitagu“ v Mödlingu je bila od nas včeraj omenjena resolucija „en bloc“ sprejeta. To pa čisto nič ne oponuje. Kajti bilo je neznatno število Dunajčanov, ki so se tega „parteitaga“ udeležili. Pri tem se pa še pripeti nesreča, da je „D. Ztg.“ videla

na „tagu“ 300 udeležencev več, nego „N. fr. Pr.“, katera jih je naštel samo 400. Dr. Kopp je vezal navadne otrobe, ko je vtemeljeval resolucijo, o vznemirjenosti Nemcev, o zatiranji Nemcev itd. Potem, ko je bila resolucija sprejeta, so se vsi udeleženci kar razkropili na vse vetrove, tako da se nameravani banket nij mogel prirediti. Še celo dunajski oficijozni konstatujejo, da je „parteitag“ naredil fiasco.

Hrvatska narodna opozicija bode izdala v kratkem svoj program, zaradi česar se vrše uže dolga posvetovanja.

Vnanje države.

V Vshodnjo Rumelijo vrne se knez Vagorides ter pripelje s seboj nekega turškega generala Daghestanlija pašo, ki je baje namenjen, da prevzame poveljništvo črez vshodnje rumelijsko milico, general Strecker pa da odstopi. Narodna vojska ne mara za tega Prusijana, — ljubši jej je vendar še Turek. Sicer je pa Daghestanli šolal se na Ruskem in 10 let služil v ruskeji armadi; jeden njegovih sinov je še zdaj nadlejtentant v ruskeji carskeji gardi.

Uradno se je izračunilo stanovništvo te provincije. Vshodnja Rumelija šteje baje 815.513 duš, ter je 573.231 Bolgarov, 176.759 Turkov, 42.516 Grkov, 19.524 ciganov, 4177 judov ter 1306 Armenijcev.

Da se Turčija Evropi malo prikupi, sklenila je Črnogorcem izročiti Osinj ter odmaršira v to svrhu turški vojni minister s 4000 rednimi vojaki v Albanijo, da z njimi naglasí Albancem voljo turške vlade. Da ga le ne zadene taka nesreča, kakor je zadela o svojem času Muktar pašo, ko so mu vojaki „pobegli“ mej albanske upornike. Turčiji nij nič verjeti. Sicer pa, ako se zdaj res reši črnogorsko-turško vprašanje, potem bodo Grki še čakali, predno dobé Janino v roke.

Dné 9 t. m. je v angleškeji zgorenej zbornici lord Granville izjavil, da bi Turčija morala skoraj konec storiti, ako bi v Turčiji trajale še dalje zdanje razmere. Evropska turkoljubna akcija hoče pa zaprečiti kako nevarno katastrofo. Turški odgovor na evropsko skupno noto o grškem vprašanji ne odbija naravnost, nego ima zavirajoč značaj. A tudi denes je vedenje evropskih zastopnikov tako, da se iz njega vidi složnost evropskega koncerta. Sicer pa ne bode Anglija v takih vprašanjih, ki zadevajo ob jednom tudi druge evropske vlasti, postopala kot zapuščen policist evropski, ne straši pa je odgovornost skupne akcije z družimi vlastimi.

V spodnjej zbornici pa je dejal Dilke, da so Anglija, Francija, Nemčija ter Avstrija početkom julija meseca priporočevali Grškeji, naj še odloži mobilizovanje svoje armade. Dné 28. julija je pa izvedela Anglija, da so ostale vlasti naenkrat preklicale svoje dotično priporočilo Grškeji, zato se Anglija sama nij upala protiviti se grškemu mobilizovanju.

Gladstone je uže skoro popolnem okrevan, ter je odpeljal se za nekaj dni v Windsor k tamošnjemu dekanu.

Gledé Afganistana je v istej seji naznanila vlada svoj sklep, da hoče vse svoje

pred najbližje preteklosti, ki pleše okrog njega s pošastimi požaršišč, zdrobljenih src, vsled bitek oskrunjenih ogródi. V ušesa kroka mu stok utopljenecv v humanskem vodnjaku, dojenecv, katerim so se razbile glave ob stenah. Život njegov prešinja bolečina odrezanih ženskih prs, bolečina zadušenih v dimu . . . Preteklost, „včeraj“ šumi mu po ušesih, vrta mu po kosteh, živo mu stoji pred očmi. V šarovitih barvah vrtil se vse okrog njega, dokler se mu ne vidi vse belo, kakor postava odeta v mrtvaško ruho. Šumenje in vršenje v njega srca dobi neko posebo obliko in se postavi predenj kakor navadna ženska. Ali je kozak sanjal ali ne? Morda je samo prvokrat premišljeval o tem, kako bi tujo pesen na se prenesel. Morda, kdo bi to vedel! . . .

„Tatjana! kaj ti si?“ more izgovoriti z jedva odprtimi ustnami. Ona stoji pred njim v belej obleki, okrog vratu polno bisernih na-

borov, s pogledom, ki mu prodre globoko v srce.

„Dragi moj!“ vsklikne ona.

Kozak jej dene svoje roke krog vratu in jo stisne na se. Tatjana vzdihne in skrije svojo glavo pod plašč na njegove prsi. On molči, ona je tiha in se ga oklepa kakor mačica. Ali kozaku se pogled žari in pada kakor strah na njene roke, njene prsi, prešinjajoč celo telo. Ta pogled daje mu čudovito silo, njegov talisman je, kogar on obkroži z njim, tega prikuje na se, kakor lovec sokola, čegar usoda mu je izročena.

Sila teh pogledov je imela svoj učinek pri tisoč ljudéh; bile so to strele, prodirajoče oblake ljudskih krdel; in denes . . . padali so kakor gromovi udarci nizdoli, na glavo ljubčega, ali plabega, slabega bitja, katero očitno vodi strast v pogubo, spreminja v prah. Ali ta od goreče ljubezni navdihnena ženska

vzdiga se kakor bela pena na površji valov; v vršenji krvi, v divjem bitji srca, v mrzličnej grozi se krepča, diha prosto . . .

„Ah, ah!“ vzdihne Tatjana, potegnivši na pol prozorno namitko*) z obličja, kjer se je bral izraz srčnega sočutja kakor tudi še ne zbrisani sled prestalega strahu. Z rokama objela je kolena kozaku, ki jej je bil zvonik pribežališča.

„Ah! vzemi me soboj, bežimo daleč od tod, tja, kjer sva lahko popolnem jeden poleg drugega. Neznosen Léh se je ustanovil v našem domu. Kakor bogganasvaruj je povsod, jaz ne morem niti na te misliti, niti pogledati za tabo, sledi mi korak za korakom. Bliža se večer, srce mi bije, da bi mi lahko počilo, jaz čutim, da čakaš, da hrepeniš, da me proklinjaš. Odprem okno pri sobi, zbežim v gozd, ali pazljivi

*) Drobná tkanina z nebeljenega prediva; nje konci visé z glave doli po hrbtu.

vojake odpozvati iz Kabula poprej pa mesto oddati še novemu emiru Abdurahmanu.

Poročila iz Kandahara naznanjajo, da je prišel Ayub kan v Kohazan, 6 milj od Kandahara. To mesto so Angleži popolnem pripravili za obrambo in posadko preskrbeli z živežem za 35 dni.

Dopisi.

Iz Kámenika 7. avg. [Izv. dopis.] V Kámeniku imamo poleg deklinške četirirazredno deško šolo, na katerej so od nekdaj podučevali patri frančiškani. Dobivali so za ves svoj celoletni trud po 50 goldinarjev remuneracije. Do Simove dobe nij nikomur v glavo padlo, tako spretne, trudaljubive, požrtvovalne učitelje od šole odstaviti, nasprotno pohvalno so prejšnje šolske oblasti izrekale se o požrtvovalnosti frančiškanov. Šolske občini in normalnemu šolskemu zakladu se je prihranilo najmanj po 2000 gold. na leto. Okrajnemu šolskemu ogledi Simi nijso bili frančiškani priljubljeni, kajti kot možje, katerih vsak ima v mazinci več znanja, kakor Sima v možganih, se nijso pustili terorizovati in sekirati.

Da je Sima na maščevanje čakal, se razume. Pred nekimi leti so dobili frančiškani poziv, da se morajo učiteljskim preskušnjam podvreči. Po šolskem zakonu se ne more reči, da je ta terjatev neopravičena; ali razum in zdrava pamet kaže drugače. Večina gospodov izpraševalcev komisije ne more, kar se znanja tiče, frančiškanom jermenov na opankih odvezati. Frančiškane bi bilo sram od ljudij se dati izpraševati, kateri so v tretjej ali četrtjej šoli propavši v preparandije zašli in potem postali to kar so. Frančiškani se torej skušnjam nijso podvrgli.

Iz tega formalno neoporekljivega razloga je deželni šolski svet pred kratkim sklenil, učiteljske službe na Kámeniških šolah razpisati, kar se je tudi uže prav v naglici zgodilo. S tem činom se je zopet povečalo breme deželi za najmanj 2000 goldinarjev, kar je bilo popolnoma nepotrebno. Da so Frančiškani v šoli storili svojo dolžnost, potrdil je javno nekje na Gorenjskem ranjki deželni predsednik Kallina rekši, da je izmej vseh šol, kar jih je bil obiskal pri svojem potovanju na Kranjskem, najlepše vspehe pri učencih v Kámeniku opazoval.

Pri sklepu, da se razpišejo učiteljske službe v Kámeniku, je imel deželni šolski svet povod, da frančiškani némajo skušenj za ljudske šole po novej postavi; da pa tudi deželni šolski ogleda g. Pirker néma

vseh izpitov, nad tem se deželni šolski svet ne spodtika.

Z razpisom učiteljskih služb v Kámeniku se je deželni šolski svet v nasprotje postavil z deželno vlado, katera je bila leta 1868 z dekretom od 29. oktobra št. 7550, patra Rainerija Kokalj kot učitelja nastavila.

Tako rabi deželni šolski svet svojo moč brez potrebe v škodo deželi. Upamo pomoči od deželnega predsednika Winklerja!

Z Vrhniške 10. avgusta. [Izv. dopis.] V nedeljo dné 8. t. m. se je vršila na Vrhniški javna tombola v prid tukajšnje požarne brambí, katera je bila prav obilno obiskana. Dobitke so nam podarili dobrosrčni ljudje iz trga in okolice. Udeležilo se je te tombole posebno logaško društvo požarne brambe, ki nas je v izdatnem številu počastilo, ter več družih odličnih gostov iz Logatca. Tudi zastopniki ljubljanske požarne brambe so bili navzočni. Po dokončanej igri so stopala vsa tri društva z domačo godbo na čelu proti Mirkam, kjer so do trdne noči ostala, zabavajoč se s petjem, godbo in plesom, mej tem ko so razne napitnice burne „živio“-klice prouzročevale.

Domače stvari.

— (Desetletnica ljubljanske prostovoljne požarne straže.) Tujih gostov se je doslej oglasilo 360, in ker se bodo te slovesnosti udeležila skoraj vsa ljubljanska društva, kaže se, da postane velika. Za godbo je tudi dosti preskrbljeno, ker bosta požarni straži Novomeška in Vrhniška pripeljali soboj svoji godbi. Kjer bode šel slavnostni sprevod, bodo povsod hiše ozaljšane. Ljubljancane pa se prosi še jedenkrat, da blagovolé naznaniti, kdor hoče kakemu tujemu gostu preskrbeti prenočišča ali zastonj ali pa za plačo. Taka naznanila sprejemajo se v pisarni požarne straže na magistratu.

— (Svečanost o priliki 50. rojstvenega dne Nj. Veličanstva presvitlega cesarja Franc Jožefa I.) priredi Črnomeljsko mesto s takim-le programom: Dne 17. avgusta zvečer ob 8. uri razsvitljava in godba; dne 18. avgusta zjutraj: budnica; ob 9. uri slovesna sv. maša, potem je čestitanje deputacije pri c. kr. okr. glavarju; slovesen šolski sklep; ob 1. uri popoldne banket v čitalnični dvorani in ob 3. uri skupni izlet na Sladovičev vrt; slavnostni govor, telovadba, ples in petje na prostem. — Banket stane za osebo 1 gld. K udeležbi se uljudno vabi.

— (V Celji) je soboto glasoviti mož iz „eichenholza“, Foregger, dajal „račun“ o svojem delovanji v državnem zboru. Kakor je zdaj sploh v Nemcih navada, tako tega običaja tudi ta mož nij opustil in zabavljal je na vlado, na večino zdanjega državnega zbora ter na avstrijske Slované, a udrihal je tudi po nemških „liberalcih“ državnega zbora. Njegovo „poročilo“ nij obsegalo družega, nego preževanje navadnih fraz, kakeršne so po vseh nemških dunajskih novinah vsak dan čitati. Se ve da so mu celjski mameluki kimali in svojemu poslancu izrekli zahvalo za njega delovanje. „Tagespost“ pravi, da so prišli Foreggerja poslušat tudi nekateri Slovenci, „ki se klanjajo liberalnim načelom ter nijso zadovoljni s početjem narodnih vodij.“ Radovedni smo, kateri in kakšni „Slovenci“ so to bili.

— (Strela.) Iz Preske se nam piše dne 9. t. m.: Denes ob 5. uri popoldne je strela udarila v kozolec posestnice in mlinarice Malenškove v Žlebéh. Pod kozolec so pred nevihto pribežali dve dekli, jeden delavec in jeden pastir. Obe dekli je strela ubila, da sta bili takoj mrtvi, delavca in pastirja je le puh nekoliko omamil. Kozolec s snopjem vred je pogorel. Škode je kakih 700 gld.

— (Dve mladi volčici) živi, po tri mesece stari, je ujel — kakor se nam iz Logatca piše — soboto 7. t. m. in v Logatec pripeljal neki kmet iz Loža. Našel ji je na Šneperku v brlogu. Na povelje tukajšnega glavarstva sta si morali ustreliti, da sta se jima jezika zaradi strelšine odrezala. Ko ji je kmet na verigi privezani na polje vlekel, so psi, ko so ti zverini ugledali, naglo a plašno iskali zavetja v svojih hišah. Tudi konj, katerega je mlad fant napajal, je zdirjal proti domu, ko je volčici zapazil. Ker nijsta bili volčici na prvi strel smrtno zadeti, sta si začeli, ko se je jima kri prikazala, neusmiljeno druga drugo klati. A to nij trpelo dolgo, ker je pripravnejša roka družega strelca to, kar se prvemu nij posrečilo, hipoma dosegla. — Na to je kmet jedno volčico razsekal in jo mej tukajšnje kmete za 2 gold. prodal. Naši kmetje rabijo to meso za prašiče, ako nehejo jesti. — Tudi pred nekaterimi tedni je pripeljal jeden kmet iz loškega okraja mladega volka, drug pa jednoletnega medveda.

— (Tatje.) Iz Lučan na Štajerskem se poroča, da so v noči od 6. na 7. dan t. m. neznan tatje vlomili skozi okna sedem gospodarjem sosednjih občin. Pokrali so, kar so dosegli, vlomili v kleti, napili se, potem vino

Léh hti za mano, na moj jok in krik pribeži stari moj Jurij in me obrani napada. „Gospod! hola hej!“ mu kriči naproti, „nijsva še sklenila kupčije!“ Več nijsem slišala, bežala sem v najgostejše grmovje, sama ne vem, kako sem prišla sem k tebi . . . Ah, dragi moj! ne prepusti svoje Tatjane Léhu, moj stari proda me za vsako ceno, za krvni denar, ne govori se zastonj, da ima v sebi léško žilo; on me proda! . . . in Léh me obleče v atlas, hujš za me, nego li trnjevo odelo, in ukaže mi moliti v njegovej cerkvi in odloči mi v puščavi svojega dvora stanovišče. Dragi moj! izderi mi oči, prebodi mi s tem nožem srce ali ne daj me z očmi in srcem Léhu, pretežko bi bilo siroti na tujem! . . .“ in Tatjana se zviija pred kozakovimi nogami.

On stopi pred njo hladnokrvno, ravno-dušno; glavo je povs l in z roko objel bridki ročaj svojega meša. To je vedno njegova navada, kadar se posvetuje sam soboj, dokler

mu ne vstane v prsih železna volja in gre brez odloga na delo, kakor meč, ki je zdrknil ob kosteh, da zadene srce.

„Torej zopet bomo zarajali!“ vsklikne zamolklo in kri mu vré v glavo. „Zopet se moram pomladiti, da si mi hrepeni stara glava po vzglavji, po hišici, po obdelanem polji. Hotel sem uže razpustiti svoje mladiče v beli svet, zapreči svojega konja k plugu, z mečem kopati gredice, obesiti tje svoj plašč v plašilo pti cam! . . . Ej, Léh, Léh! Solzami si se umival, v krvi si se kopal, na živem oglji si bil pečen . . . in še se nijsi odvadil grebu, še nij mera polna! — Moje roke, nekda kakor tetiv na loku, vise zdaj nizzdoli, kakor pleten bič ob pasu, moje oči, nekda žareče železo, ne požgó tvojih gradov! Tudi jaz sem se spremenil, ej, nijsem več prejšnji! . . . Toda skleniti hočemo račun, po prejetih nezgodah odmeriti povračilo: oko za oko, zob za zob . . .“

Njegov obraz izraža neko posebno strogost,

globoko iz prsi prihajajo mu zamolkle besede, roka je obrnena k severu; zdi se, kakor bi koga klical na boj, kakor bi preklinjal, potem pa tudi, kakor bi po celem vesmiru raztresal žareč pepel . . . ali tudi usmiljenje izraža njegov obraz: zdaj postane otožen, zdaj se zopet divje zasmije. Prav vidi se, kako se mu prikazuje en fantóm za drugim, gledajočemu blisketajoče zvezdato nebo; zdi se, da tukaj čita isto misel, katero mu šepeta na uho njega besna strast. . . . Redkoma se sliši iz njega kak glas ali ustne se mu tresejo mislij in kakih mislij . . . Lasje se ježe, kolena se šibe . . .

Neumni prorok! bodočnost, našemljeni harlekin stoji za zrcalno sliko tvojih mislij, pači se ti peklenski krohotaje in govori: račun se ne vjema še, mera nij še polna. — kar si kot pepel raztresel na vse vetrove, zbralo se bo zopet v kup in ti ne bodeš ločil zrnca od zrnca . . .

(Dalje prik.)

po tleh iz sodov razlili. Tatje so potem ubegnili baje proti Mariboru.

Razne vesti.

* (V norišnici) Peterburgskeje sta on teden dva blazna sklenila na sebi opazovati, kako se človek uduši. Jeden se je vlegel na posteljo, drugi mu je pa vrv okolo vratu zadržal ter opazoval, kako se je oni s smrtjo boril. Ko ga je bil udušil, gre k ogledniku, ter mu pove, da je jednega umoril, sebe pa da neče, ker se je premislil. Prosil je, naj ga izroče sodniji.

* (Vrl sin.) Petindvajsetletni sin Krajčoviča v Velikem Topolčanu je ukradel očetu svojemu 600 gld. in ubegnil s to svoto. Ujeli so ga pa kmalu in nazaj pripeljali domov, kjer je moral novce očetu izročiti. Sin pa potem od očeta zahteva, da mu dá vso svoto nazaj. Oče tega nij storil, sin pa potegne iz žepa revolver ter vstrelj na svojega očeta. Ta se hitro umakne in krogla zadene njega mlajšega sina v lice. Sprideni sin se potem v prsi vstrelj, ter je bil v malo trenutkih mrtev.

Narodno-gospodarske stvari.

Poročilo

veščakov, poklicanih v posvetovanje, kako bi se Ljubljansko močvirje izboljšalo.

(Dalje.)

23. Vprašanje: koliko stroškov bi zadajalo vzdrževanje močvirskega napoja?

Troški uže dodelanega napojila so tukaj taki a tam drugačni, kakeršna so namreč tla in kakor si leže. Ako ne štejemo tega, kolikor vzame privod potrebne vode ter naredba pritočnih jarkov, obeta vzdrževanje samih napajalnic po kaka 2 goldinarja stroškov od hektara na leto.

24. Vprašanje: koliko nam tako pravilno napajanje obrodi koristi, ali drugače povedano: koliko večji bodo pridelki, ter če odštejemo stroške, koliko dobička nam je na ponudbo?

Kakeršno je to podnebje in kakeršna močvirska zemlja, to moremo brez skrbi reči, da je od umnega napajanja in pravičnega presledovanja poljskih plemen gotovo upati tacega uspeha, da bode svet, kadar se poplačajo troški dodelanega napojila, potlej trikrat toliko vreden.

25. Vprašanje: kacic ustanovil je treba, da bodo kmetje potlej mogli barje ter njega posamične kosore neprestano obdelovati, ter da ceste, vodotoči in druge naredbe ne pojdejo pō-zlu?

26. Vprašanje: kaj bi bilo treba storiti, kar se tiče znanstva in gospodarstva, da bi se ljudje laže in hitreje naseljevali po močvirji?

Najnaprvo je osnovati načrt, opirajoč se na dozdanje navade in potrebe močvirskih kmetovalcev, a ta načrt bodi tak, da oklene vse, kar se tiče znanstva, gospodarstva in upravljanja; stoprav (še le) potlej se bode moglo k temu obojemu vprašanju razločito odgovoriti.

Podpisani veščaki tukaj ne moremo povedati vsega, kar bi se o tej stvari dalo reči, a vendar sodimo, da bode pridvalo, če na tem mestu pokazemo pot, po katerem bi se barje po sedaj izboljšavalo, in če preporočimo posebno Lombardske dežele napajalna pravila, potrjena z mnogoletnimi izkušnjami, ker je podoba, da bi se tudi to močvirje z velikim uspehom pō-njih dalo izboljševati; a samo ob sebi se umeje, da bi ta pravila trebalo toliko predrugačiti, kolikor bi ukazovale močvirske razmere in dozdanje izkušnje.

Najpoprej bodi opomenjeno, da tu, kakor je uže zgoraj bilo rečeno, beseda ne teče okolo tega, kako bi se napravil velik napajalen vodotoč, kateri bi rosil vso močvirsko ravan od kraja do konca, nego menimo se le o tem, kako bi bilo uravnati Ljubljansko in stranske nje pritoke ter s tem delom ob enem tudi močvir usušiti. Kadar bode ta posel gotov, stoprav (še le) potlej bi se ugodno ležečim barskim prostorom dala navračati tudi voda, kolikor bi je bilo pripravne.

Koder tako napojilo prvič narejajo, nij

pozabiti, kje in po koliko ima kdo pravic na vodi, a ni tega ne, ali taci napajalnic izkušnje res obetajo ali ne, da bodo prihodki mogli obilo povračati stroške, kolikor jih bode gotovo s tem delom. Sploh se na močvirji nij bati prevelike zabave, a vendar je premisliti, katere zgradbe na vodi ne bodo nič motile močvirskega napajanja, da jim zatorej ni kakor ne bode treba odkupovati pravic, in katere bode take, da bi napajalnicam dobro delo, ako bi se mogle odkupiti ali vse njih pravice, ali vsaj nekaj teh pravic.

Kadar se o tem najprvem vprašanji ustanovi načelo, in kadar bode močvirska ravan usušena, potem je vse tiste prostore, katerim se misli dati umetnalno napajanje, treba tako razdeliti na svoje tolikšne in take kosove, kakor pokaže zemljišče, h kateremu spadajo, in kakor nanese obilje pripravne vode, ter kakor je svet ali višji ali nižji; a nobeden teh kosov ne bodi niti nad 4 hektare velik, niti ne izpod dveh hektarov majhen. Ti kosovi naj bodo na štiri ogle in pravokotni, če se kolikaj dá, ter vselej tako urezani, da se jim odmeri samo do po dvakrat toliko dolžave, kolikerkšna je njih širjava. Mejo naj jim delé pripravna rovišča (grabni) in mali obsipi, kateri bi napajali vodo.

Vodotoč, ki pojde po najvišjih tleh tacega kosa, naj bode vodo prinašal, a rovišče, po nasprotni strani vzporedno izkopano, ter tudi stranska rovišča naj jo bodo zopet odnašala, in to tako, da bodo ta rovišča mogla ob enem tudi napajati dolanje, nekoliko nižje ležeče polje, katero bodi vse takisto napravljeno. S takim potom se najlaže umna služba odkaze vodi, kolikerkšno je nje obilje in kolikerkšen strmec; vrhu tega ob tistih časih leta, kadar se zemlja ne bode napajala, deževnica po teh roviščih otide z naglim begom dalje.

Obsipe, kateri polje oklepajo, treba nasaditi z drevjem in to z vrbjem in jelševjem, koder so tla mokrotna, a po osehlj tleh z jagnjedi, z dobjem (hrastjem) in brestjem.

Taki zasadi so zelo koristni, kajti dajó drva v kurjavo, kar bi utegnili barjanom dobro ustrezati posebno tedaj, kadar uže ne bodo imeli rup (šote), ter drevje pomaga tudi k zdravju in vrhu tega ponuja rokodelsk les.

A vrbe in jelše bi bilo vsako tretje leto klestiti in veje potem z obilim pridom rabiti v zvezano protje (v pletene séci, v braneče plasti), ker taka stvar se bregovom in ježam v zasombo daje onod, koder tla pridržavajo vodo v sebi. Potlej bi se ne bilo treba vode takisto braniti, kakor do zdaj, ko so v bregove zasajali kole ter jih nepripravno obijali in pazili z deskami.

Da se kmetovanje po barji bolj razcveti, in da se bodo ljudje v prihodnje čase rajši naseljevali pō-njem, zatorej bi bilo treba tudi misliti, kako bi se dala ta zemlja dovolj prekriti s potmi in cestami, katere bi z gladkim tekotom šle do vsacega večjega sēla.

Kadar se bode tem napravam zdeloval glavni črtež, nikakor ne bode smeti pozabiti onih naredb, katere bi zdravo pitno vodo barjanom prinašale iz vrelcev in studencev, kar jih izvira po močvirskem okoliši.

Samo ob sebi se umeje, da tolikšno ter tako razsežno izboljševanje močvirske zemlje, ki bi še poznim vnukom dajalo koristi, nikakor ne more biti brez dovoljne pazke, katera bi skrbela, te naredbe primerno vzdržavati in trditi; kajti izkušnja uči, da časi tudi najmanjše preziranje rodi pozneje veliko kvaro, katera se dá le o mnogih troških popraviti.

Zategadelj je svetovati, da se dovršenim močvirskim naredbam posadi dovolj paznikov, naj bodo čuli nad zgradbami, ter da se jim poda tenko poučilo njih službe, katero jim bode tudi pripovedovalo, kakšne so njih pravice in kakšne dolžnosti.

To poučilo bi se dalo nekako osnovati po enacij poučilih, ki jih o napajalnicah uže imajo pri furlanskem Tržiču, ter obsežalo naj bi vse razmere in potrebe Ljubljanskega barja. Takšno poučilo naj bi vlada razglasila, ter vanje bi se zapisalo: kako se narejajo in trdiijo ceste; kako se usuša in kako napaja svet; kako se zasaja drevje; kako se dobiva in čista hrani pitna

voda, ter naposled, kako se sploh deva v red kmetovanje po močvirjih.

(Konec prih.)

Zahvala.

Z veseljem spolnujemo svojo dolžnost, da se še javno zahvalimo slavnej čitalnici ptujskeje za nje veliko delavnost in požrtvovalnost, ki sta omogočili tako vesele dni o priliki naše veselice, g. Stoeckli za njega izvrstno sodelavanje, ptujskim rodoljubom za gostoljubni sprejem, bližnjim in daljnim gostom za nam podarjeno čast, slavnim društvom in posameznim gospodom za nam poslano brzojavno čestitke in pozdrave.

Našim milim sodrugom na vseučiliščih in srednjih šolah, ki so ali bili zastopani, ali so se nas drugače spomnili, pošiljamo pa prisrčni bratovski pozdrav.

Zmirom nam ostanejo nepozabljeni dnevi, ki smo je ravno v Ptuiju preživeli, in klčemo še enkrat končno vsem tistim, ki so k dobremu vspehu kaj pripomogli: Hvala in slava Vam! Živeli!

Mariborski gimnazijci.

Zahvala.

Podpisani odbor se presrečno zahvaljuje za prelepe dobite in obilno udeležbo pri javnej tomboli, katera se je vršila dné 8. t. m. v prid društvu požarne brambe, posebno pa p. n. darovalcem in prečestitim gostom ljubljanske in logaške požarne brambe, kateri so mnogo pripomogli, da se je nabrala prelepa svota v to človekoljubno svrhu.

Vrhnika, dné 10. avgusta 1880.

Odbor požarne brambe.

Umrli so v Ljubljani:

8. avgusta: Jožef Zemljak, mesarjev sin, 2 l., na poljanskej cesti št. 47.

Tujsi.

1. avgusta:

Pri Slonu: Edeles, Duranani iz Trsta. — Tavčar iz Rake. — Glinauer iz Dunaja.
Pri Malici: Mayer iz Trsta. — Schff iz Pulja. — Gentilomo iz Trsta. — Waurinsky iz Dunaja. — Nobler iz Gradca. — Erhold iz Trsta. — Schlesinger iz Dunaja.

Dunajska borza 11. avgusta.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Štотni dr. dolg v bankovcih	72 gld.	80 kr.
Štотni dr. dolg v srebru	73	70
Žiata renta	87	90
1000 dr. posojilo	130	25
Akcije narodne banke	820	—
Kreditne akcije	274	75
London	117	60
Srebro	—	—
Napol.	9	33 1/2
C. kr. cekini	5	54
Državne marke	57	65

Tržne cene

v Ljubljani 11. avgusta t. l.

Pšenica hektoliter 8 gld. 61 kr. reš 6 gld. 18 kr.; — ječmen 4 gld. 06 kr.; — oves 3 gld. 25 kr.; — ajda 5 gld. 85 kr.; — prosó 6 gld. 34 kr.; — korusa 6 gld. 30 kr.; — krompir 100 kilogramov 3 gld. 50 kr.; — fižol hektoliter 8 gld. 50 kr.; masla kilogram — gld. 86 kr.; mast — gld. 76 kr.; — špeh frišen — gld. 70 kr.; špeh poven — gld. 74 kr.; — jajce po 2 kr.; — mleka liter 8 kr.; — govednine kilogram 56 kr.; — teletnine 44 kr.; — svinjsko meso 64 kr.; — sēna 100 kilogramov 2 gld. 13 kr.; — siame 1 gld. 78 kr.; — drva trda 4 kv. metrov 6 gld. — kr.; — mehka 4 gld. 50 kr.

Št. 1302.

(385-2)

Naznanilo.

Zarad snaženja prostorij bo kranjska deželna blagajnica od dné 16. do vstetega 19. avgusta t. l. zaprta.

Od deželne blagajnice kranjske,
v Ljubljani, 7. avgusta 1880.

Na prodaj

je 1000 □ sežnov zemljišča, poleg parnega mlina, jako ugodno za stavišče (Baugrund), □ seženj po 5 gld. Odda se ali skupno, v večjih, pa tudi manjših kosih. Natančneje se izvé pri

Filipu Zupančiču,

(354-3) parnega mlina ulice št. 2, pritlično.

Hiša z zemljiščem

v Borovnici, poleg kolodvora, pripravna za gostilno ali branjarijo, se prostovoljno po nizkej ceni proda. — Kdor jo hče kupiti, naj se oglasi v desetih dneh pri g. J. Koširju v Borovnici pod kolodvorom.

(388)